

6

Samenleven en meedoen

6 Samenleven en meedoen

IN HET KORT

- Meeste Zeeuwen tevreden met sociale aspecten in de wijk of kern, 'sociale cohesie' wat lager in stedelijk gebied ten opzichte van landelijk gebied
- Zeeuwen hebben vertrouwen in anderen, vertrouwen in het bestuur van de gemeente en provincie is middelmatig
- Zeeuwen voelen zich vooral Zeeuw en minder verbonden met gemeente of wijk/kern, verbondenheid Zeeuws-Vlamingen met de Provincie Zeeland is wat lager
- Inwoners Veere meest tevreden met sociale aspecten van de wijk, vaakst maatschappelijk actief en meeste vertrouwen in anderen
- Niet-werkenden ten opzichte van werkenden: minder sociale contacten, minder maatschappelijk actief en minder verbondenheid met de wijk

Meer dan ooit wordt in de huidige coronacrisis duidelijk hoe belangrijk het is om samen te werken en verantwoordelijkheid te nemen voor het draaiende houden van de samenleving. Participatie van burgers is echter van alle tijden. Het is niet voor niets het meest geturfd woord in beleidsplannen van gemeenten en maatschappelijke organisaties. Het gaat hierbij niet

alleen om *meedoen*, maar ook over *meedenken* en *zelf* doen. Participatie hangt nauw samen met vertrouwen (in anderen, organisaties en politiek) en vormt zo samen de basis voor sociale samenhang en verbondenheid. In dit venster van de rapportage Leven in Zeeland staan samenleven en meedoen centraal. We gaan in op de vraag: *In welke mate doen Zeeuwen actief mee in de samenleving en voelen zij zich verbonden met de wijk, gemeente of Provincie?* Eerst schetsen we een beknopt en algemeen beeld over samenleven en meedoen in Zeeland op basis van de regionale monitor brede welvaart van het CBS (2021). Vervolgens beschrijven we uitgebreid de uitkomsten van ons Zeeuwse bevolkingsonderzoek 'Leven in Zeeland'. Hierbij gaan we in op sociale contacten van Zeeuwen, verschillende vormen van actieve participatie, verbondenheid en vertrouwen in anderen en in instituties. Het venster wordt afgesloten met een conclusie en reflectie.

Beeld CBS-monitor: Zeeland enige provincie met stijging sociale cohesie

De regionale Monitor Brede Welvaart monitort verschillende facetten van brede welvaart in de regio, zo ook op het gebied van samenleven (CBS, 2021). In 2020 was iets minder dan de helft van de Zeeuwse inwoners actief als vrijwilliger en had ruim zeven op de tien inwoners regelmatig contact met familie, vrienden of burens. Krap zeven op de tien Zeeuwse inwoners hebben vertrouwen in instituties¹ en zes op

¹ Tweede kamer, politie, en rechters

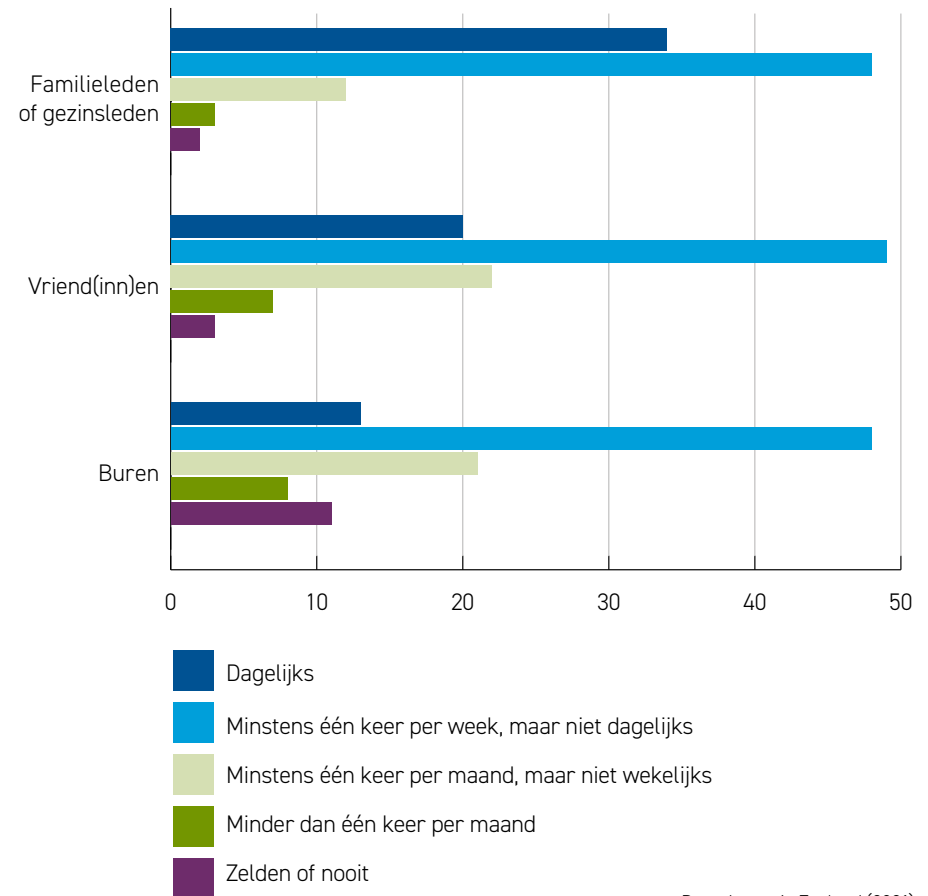
de tien hebben vertrouwen in anderen. Uit het onderzoek komt geen uitgesproken beeld naar voren over de provincie, tenminste, als je kijkt naar trends of hoe Zeeland zich verhoudt tot andere provincies².

Volgens de regionale Monitor Brede Welvaart (rMBW) geven Zeeuwen gemiddeld een 6,5 voor de sociale aspecten van de woonbuurt. De verschillen tussen Nederlandse provincies zijn in dit opzicht niet groot. Wel zien we dat Zeeland de enige provincie is waarin sprake is van een (licht) stijgende trend in deze zogenoemde 'sociale cohesie'. Op basis van landelijk onderzoek kunnen we geen uitspraken doen over verschillen tussen (Zeeuwse) gemeenten, omdat het aantal deelnemers per gemeente daarvoor te klein is³. Uit ons eigen bevolkingsonderzoek hebben wij wel dieper inzicht gekregen in het samenleven en meedoen in Zeeland. In dit venster wordt hier nader op ingegaan.

Meerderheid regelmatig sociaal contact en vertrouwen in anderen

Het hebben van sociale contacten is belangrijk voor een gelukkig leven en ook een belangrijk fundament van de samenleving. In ons bevolkingsonderzoek is gevraagd hoe vaak men contact heeft met mensen die niet in hetzelfde huis wonen. Dat kan dagelijks zijn, wekelijks, maandelijks of nog minder frequent. Het gaat hierbij om alle vormen van contact: zowel online als offline.

Figuur 6.1 Frequentie van contact met familie, vrienden en buren (% inwoners)

Bron: Leven in Zeeland (2021)

² Dit heeft deels een 'technische' verklaring, namelijk dat de indicatoren uit de rMBW over 'samenleving' zijn gebaseerd op enquêtegegevens (Sociale Samenhang en Welzijn) en dat enquêteresultaten een bepaalde onzekerheidsmarge hebben. Door deze onzekerheidsmarges moet je voorzichtig zijn met het trekken van harde conclusies over trends of over verschillen tussen regio's.

³ Ons eigen bevolkingsonderzoek heeft wel voldoende deelnemers per gemeente.

Ongeveer driekwart van de Zeeuwen heeft *regelmatig* contact met familie, vrienden of buren; iets vaker dan het landelijk gemiddelde. Ze zien hun familie het vaakst, gevolgd door vrienden en buren. Ongeveer een derde heeft *dagelijks* contact met familie. Wat opvalt, is dat het hebben van sociale contacten sterk samenhangt met het hebben van betaald werk: mensen zonder betaald werk (los van studenten en gepensioneerden) hebben aanmerkelijk minder sociale contacten dan mensen met betaald werk. Dit lijkt een landelijk beeld te zijn (Ministerie van SZW, 2016). In Zeeland speelt geloof een belangrijke rol in familiecontacten: kijken we naar de relatieve cijfers in ons onderzoek, dan geven moslims het vaakst aan dagelijks contact met hun familie te hebben, gevolgd door gereformeerden.

Driekwart inwoners vindt meeste mensen te vertrouwen

Het hebben van vertrouwen in anderen vormt een goede basis voor een sociale samenleving. Driekwart van de Zeeuwse inwoners vindt dat mensen in het algemeen wel te vertrouwen zijn⁴. We zien wel verschillen: in Terneuzen vindt ruim 70 procent dat anderen te vertrouwen zijn, in Veere is dat percentage 86. Ook zien we een verschil naar kerkelijke achtergrond: het vertrouwen in anderen is het grootst bij mensen die zichzelf rekenen tot het genootschap van de gereformeerde kerk.

Verder hebben mensen met betaald werk meer vertrouwen in anderen dan mensen zonder betaald werk (los van studenten en gepensioneerden). Voor alle Zeeuwen geldt dat een hoger opleidingsniveau gepaard gaat met een groter vertrouwen in anderen.

Maatschappelijke participatie van inwoners het hoogst in Veere

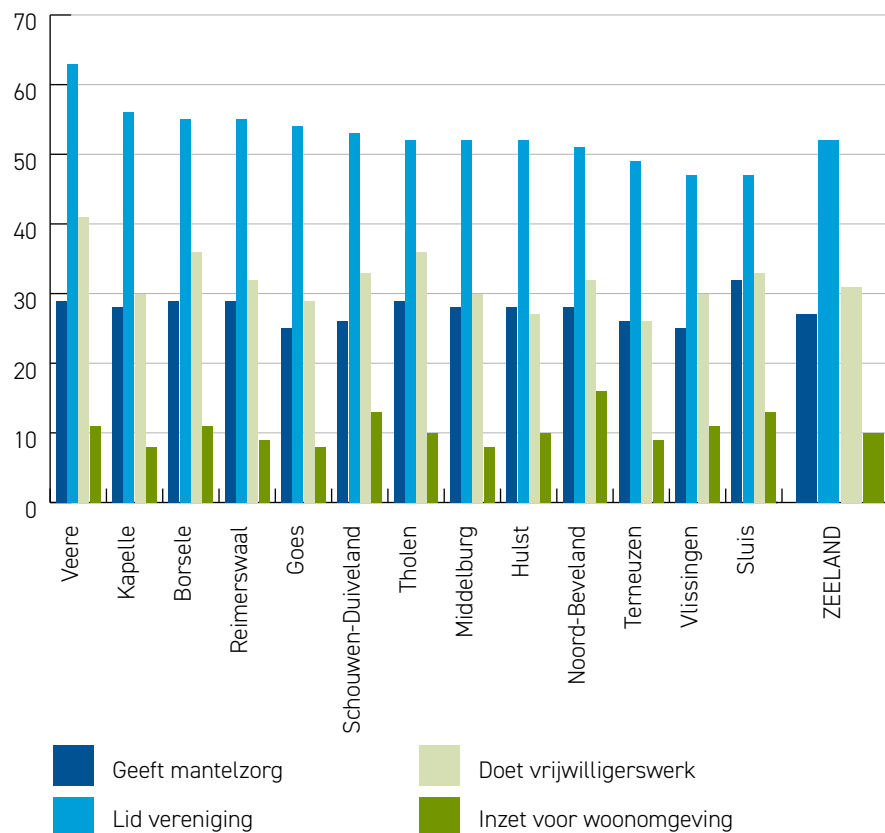
Inwoners vormen zelf de sociale smeerolie van hun leefomgeving. Naast algemene sociale contacten gaat het daarbij om sociale en maatschappelijke *participatie*. In het onderzoek 'Leven in Zeeland' hebben wij inwoners gevraagd naar verschillende vormen van maatschappelijke activiteiten en zorg, zoals vrijwilligerswerk, mantelzorg en een actief verenigingsleven. Een groot deel van de Zeeuwse inwoners is maatschappelijk actief, vooral via het verenigingsleven; daarin wijkt Zeeland niet veel af van het landelijk gemiddelde. Dat geldt ook voor het aandeel vrijwilligers (CBS, 2021) en het aandeel verenigingsleden (Schmeets, 2018). Volgens ons eigen onderzoek heeft Veere relatief gezien de meest maatschappelijk actieve inwoners; ruim zes op de tien zijn lid van een vereniging en ruim vier op de tien inwoners doen vrijwilligerswerk.

---

⁴ Volgens de regionale Monitor Brede Welvaart (landelijk onderzoek) is dit percentage aanzienlijk lager (60 procent). Dit cijfer, op basis van landelijk onderzoek, heeft een grotere onzekerheidsmarge, vanwege een kleinere steekproef voor de regio Zeeland.

Figuur 6.2 Maatschappelijke participatie en mantelzorg; naar woongemeente (% inwoners)

Bron: Leven in Zeeland (2021)

Ruim de helft lid van een vereniging; vaak sportvereniging

Het verenigingsleven heeft een belangrijke rol in de maatschappelijke participatie van mensen. Ruim de helft van de Zeeuwse inwoners is lid van een of meerdere verenigingen⁵. Sinds 2017 is het lidmaatschap van verenigingen gedaald van 59 procent naar 52 procent. De meesten zijn lid van een sportvereniging (55 procent), op grote afstand gevolgd door lidmaatschap van een kerkelijke vereniging of organisatie (31 procent) of een culturele vereniging (19 procent). Hoogopgeleiden zijn relatief het vaakst lid van een vereniging. Ook mensen met betaald werk zijn vaker lid van een vereniging dan mensen zonder betaald werk (los van studenten en gepensioneerden). Ten slotte zien we dat mensen die zich tot een kerkgenootschap of religieuze groepering rekenen vaker actief zijn in kerkelijke verenigingen.

Een op de drie inwoners doet vrijwilligerswerk; vaak kerkelijke vereniging of organisatie

Van alle Zeeuwen doet 30 procent vrijwilligerswerk⁶ bij een van de vele organisaties en verenigingen die Zeeland rijk is. Wij zien in ons onderzoek dat het vaak een kerkelijke vereniging betreft (33 procent). Een kwart is actief bij een sportvereniging en 28 procent bij een andere vereniging. De Zeeuwse vrijwilliger is relatief vaak lid van een kerkgenootschap of religieuze groepering, iets vaker een man dan een vrouw, hoogopgeleid, en/of een actieve oudere tussen 60 en 79 jaar. Veere en Borsele hebben het hoogste aandeel vrijwilligers, Hulst en Terneuzen het laagste

⁵ We hebben geen onderzoek gedaan naar een eventueel effect van de coronacrisis op de actieve deelname aan het verenigingsleven.

⁶ Ter vergelijking met het CBS-cijfer voor vrijwilligerswerk voor Zeeland (46 procent) is dat laag. Dit heeft waarschijnlijk te maken met een andere vraagstelling ('in de afgelopen 12 maanden' versus 'momenteel').

aandeel. In niet-stedelijk gebied wordt iets vaker vrijwilligerswerk gedaan dan in stedelijk gebied.

Maatschappelijke participatie hangt samen met een gevoel van verbinding tussen mensen, zo constateren wij in ons onderzoek. De verbondenheid met de kern of wijk waar men woont is groter bij mensen die zeggen lid te zijn van een vereniging (3,8 op een schaal tussen een en vijf) dan mensen die geen lid zijn (3,5). Ook vrijwilligers tonen een grotere verbondenheid (3,9) dan mensen die geen vrijwilligerswerk doen (3,6).

Ruim een kwart geeft mantelzorg; aandeel mantelzorgers stijgt

In Zeeland geeft ruim een kwart (27 procent) van de inwoners geregeld mantelzorg aan iemand in zijn of haar omgeving. Dat gebeurt het meest door de actieve ouderen tussen 60 en 79 jaar (34 procent). Het aandeel mantelzorgers verschilt niet heel erg tussen de Zeeuwse gemeenten, maar het percentage mantelzorgers is in de loop der jaren toegenomen. Het hebben van regelmatig contact met familie of vrienden zorgt voor een (sterk) sociaal netwerk; dat zorgt ervoor dat mensen op elkaar terug kunnen vallen als dat nodig is, bijvoorbeeld als iemand voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is.

Een op de tien actief voor verbetering eigen leefomgeving; vooral in Noord-Beveland

Los van vrijwilligerswerk en mantelzorg hebben wij in ons bevolkingsonderzoek ook gevraagd naar plannen of activiteiten voor het verbeteren van de eigen woon- en leefomgeving. Ongeveer tien procent van de Zeeuwse inwoners heeft zich in het afgelopen jaar hiervoor ingezet⁷; relatief gezien gebeurde dit het vaakst in Noord-Beveland (zestien procent).

Sociale cohesie hoogst in Veere, laagst in stedelijke gemeenten

Een ideale leefomgeving is een veilige en verzorgende omgeving waarin mensen elkaar (willen) kennen, op elkaar letten en elkaar laagdrempelige hulp bieden waar nodig en mogelijk. Wij hebben aan de Zeeuwse inwoners gevraagd hoe zij het wonen in hun kern of wijk beleven in termen van leefbaarheid, saamhorigheid en contacten. De antwoorden op deze vragen geven een indicatie van de mate van de sociale cohesie, ofwel de sociale verbondenheid in de buurt. Op basis van ons onderzoek Leven in Zeeland hebben wij, volgens de methodiek⁸ van het CBS, een tienpuntsschaal van sociale cohesie berekend.

⁷ Antwoord op de vraag 'Heeft u zich in de afgelopen 12 maanden met een plan of actie ingezet om uw woon- en leefomgeving te verbeteren?'. Het kan zijn dat mensen zich via een vereniging of stichting hebben ingezet voor hun eigen leefomgeving. In dat geval is er sprake van overlap met het aandeel dat vrijwilligerswerk doet of lid is van een vereniging.

⁸ Er is een schaalscore aangemaakt op basis van de volgende vier stellingen over leefbaarheid, saamhorigheid en contacten: 1. Mensen kennen elkaar in deze kern/wijk nauwelijks. 2. De mensen gaan in deze kern/wijk op een prettige manier met elkaar om. 3. Ik woon in een gezellige kern/wijk, met veel saamhorigheid. 4. Ik voel me thuis bij de mensen die in deze kern/wijk wonen. Door bewerking ontstaat een maat voor sociale cohesie op een schaal van een tot en met tien.

Uit ons onderzoek blijkt dat een meerderheid van de inwoners positief is over de sociale aspecten in hun wijk of kern. Ze vinden dat mensen prettig met elkaar om gaan (69 procent eens), ze voelen zich thuis (60 procent) en zien ook vaak een gezellige kern of wijk met veel saamhorigheid (48 procent⁹). Ze zijn het dan ook vaak oneens met negatieve beweringen over hun kern of wijk, zoals de stelling dat ze liever in een andere kern of wijk wonen (75 procent oneens), dat de mensen elkaar nauwelijks kennen (57 procent) of dat ze weinig contacten hebben met wijkgenoten (43 procent¹⁰). Een kleine meerderheid voelt zich verantwoordelijk voor de leefbaarheid in hun kern of wijk. Ook een kleine meerderheid geeft aan op een andere woonplek ook wel te kunnen wennen.

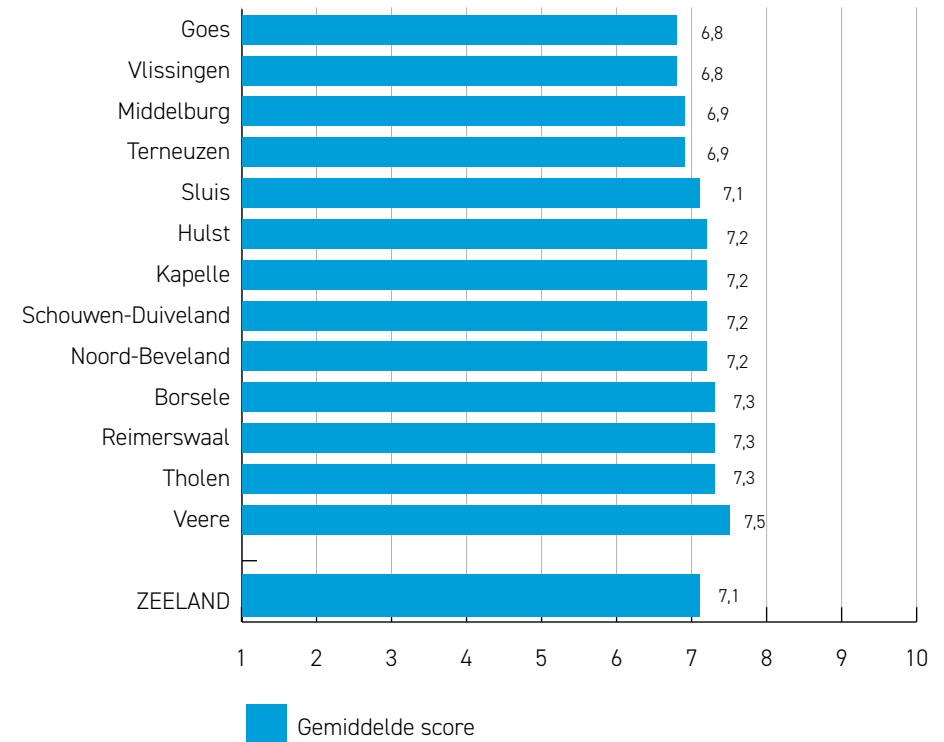
Inwoners in niet-stedelijk gebied meest positief over sociale cohesie

De sociale cohesie is in niet-stedelijk gebied doorgaans groter dan in stedelijk gebied. Dit komt overeen met het landelijke beeld (CBS, 2020). Stellingen over weinig contacten en mensen die elkaar nauwelijks kennen worden in de stad vaker ondersteund dan op het platteland. Andersom vinden mensen op het platteland het vaker gezellig, hebben ze vaker een thuisgevoel en ervaren ze de omgang vaker als prettig. In de stad wordt iets vaker dan op het platteland aangegeven dat men ergens anders ook wel zou kunnen wennen. Het gevoel van verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid in de wijk is op platteland en in de stad nagenoeg gelijk.

⁹ Dit is weliswaar een kleine minderheid, maar een veel kleiner deel spreekt zich hier negatief over uit. Bijna vier op de tien hebben een neutraal antwoord gegeven (dus niet positief en ook niet negatief).

¹⁰ Dit is weliswaar een minderheid, maar een kleiner deel (27 procent) spreekt zich hier negatief over uit. Drie op de tien geven een neutraal antwoord (dus niet positief en ook niet negatief).

Figuur 6.3 Ervaren sociale cohesie in de kern/wijk; naar woongemeente*

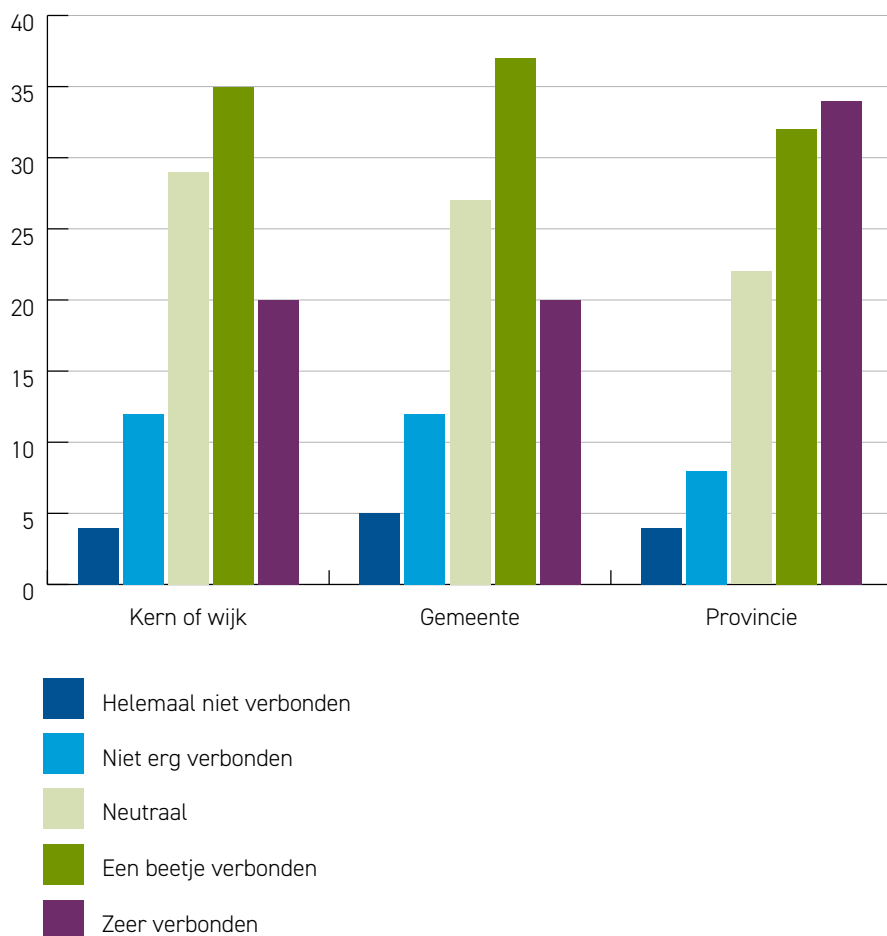

* Een hogere score duidt op een hogere ervaren sociale cohesie door de inwoners.

Bron: Leven in Zeeland (2021)

Figuur 6.4 Verbondenheid met de wijk, gemeente en provincie (% inwoners)

Bron: Leven in Zeeland (2021)

Sociale aspecten best gewaardeerd in Veere en niet-stedelijke wijken

Gemiddeld geven de Zeeuwen een 7,1 voor de sociale cohesie in de wijk of kern. De inwoners van Veere zijn het meest positief (7,5).

Net als bij de afzonderlijke sociale aspecten zien we ook hier een contrast tussen stad en platteland: in de vier stedelijke gemeenten is de sociale cohesie het laagst. Op kleinere schaal zien we dat in niet-stedelijke wijken positiever wordt gekeken naar de sociale aspecten van de kern of wijk dan in stedelijke wijken. Ook uit landelijk onderzoek is bekend dat stedelingen minder positief zijn over hun sociale cohesie (CBS, 2016).

Zeeuwen voelen zich vooral Zeeuw, met name in Borsele

Sociale cohesie gaat over verbondenheid tussen mensen dichtbij huis. Verbondenheid is een belangrijke basis om mensen te bewegen zich actief in te zetten. Maar hoe zit het met dat algemene gevoel van verbondenheid? In hoeverre voelen Zeeuwen zich verbonden met hun wijkgenoten, de eigen gemeente en de Provincie? In ons onderzoek zien we dat de meeste Zeeuwen zich verbonden voelen met hun omgeving, maar ook dat zij zich vooral Zeeuw voelen, verbonden met de provincie dus. Een meerderheid van de inwoners voelt zich verbonden met de kern of wijk waarin ze wonen (56 procent) en met de woongemeente (57 procent). Het aandeel inwoners dat zich verbonden voelt met de provincie is aanzienlijk hoger (67 procent). De verbondenheid met de provincie Zeeland is het grootst in de gemeente Borsele (76 procent) en het kleinst in de gemeenten Hulst en Terneuzen, hoewel het ook daar nog om een meerderheid gaat.

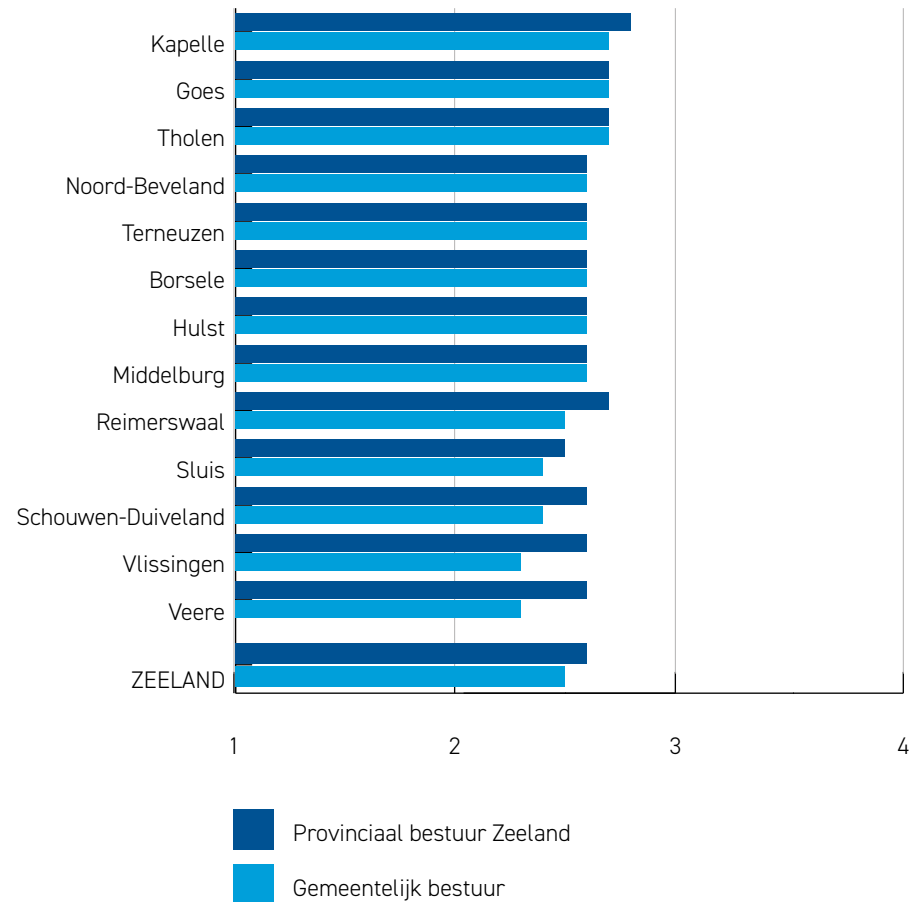

Kijkend naar ontwikkelingen in de tijd zien we in Zeeland een afnemend gevoel van verbondenheid met de kern of wijk. Dat is opvallend aangezien uit de regionale Monitor Brede Welvaart blijkt dat Zeeland de enige provincie is waarin de tevredenheid van de inwoners met de sociale aspecten in de wijk ('sociale cohesie') toeneemt (CBS, 2021). Een verklaring hebben wij niet gevonden.

Vertrouwen in instituties middelmatig

Actieve participatie van inwoners en de mate van verbondenheid kunnen worden versterkt (of verzwakt) door een hogere of lagere mate van vertrouwen in instituties. De Zeeuwse inwoners geven deze instituties gemiddeld een 2,6 op een schaal oplopend van één (helemaal geen vertrouwen) tot en met vier (heel veel vertrouwen). Deze gemiddelde score valt precies tussen 'Niet zo veel vertrouwen' en 'Tamelijk veel vertrouwen'. We zijn nagegaan in hoeverre inwoners vertrouwen hebben in afzonderlijke instituties zoals de Tweede Kamer, politie en rechters, het bestuur van de provincie en van de gemeente. Inwoners hebben het meeste vertrouwen in de politie en rechters (tamelijk veel vertrouwen) en het minste in de Tweede Kamer (niet zoveel vertrouwen). Het vertrouwen in het bestuur van de gemeente en van de provincie ligt hier tussenin. Het vertrouwen in instituties verschilt niet veel tussen geloofsgroepen in Zeeland, waarbij gereformeerden het grootste vertrouwen tonen (2,7) en de mensen die niet-kerkelijk zijn het laagste (2,6). De inwoners van Kapelle, Tholen en Goes hebben het meeste vertrouwen in het regionale en lokale bestuur. In Veere en Vlissingen geldt dat wat minder voor het gemeentelijk bestuur en in Sluis voor het Provinciaal bestuur.

Figuur 6.5 Mate van vertrouwen in instituties; naar woongemeente*

* 1 = helemaal geen vertrouwen, 2 = niet zo veel vertrouwen, 3 = tamelijk veel vertrouwen, 4 = heel veel vertrouwen

Bron: Leven in Zeeland (2021)

Regionale verschillen in vertrouwen en verbondenheid

Ten slotte zijn we nagegaan in hoeverre de vijf Zeeuwse regio's verschillen op het gebied van sociale verbondenheid en vertrouwen in instituties. Het vertrouwen in de Tweede Kamer is voor alle Zeeuwse regio's laag, variërend van 32 (Tholen) en 34 procent (Zeeuws-Vlaanderen) tot 37 procent (Walcheren). Vertrouwen in het provinciebestuur verschilt tussen regio's: waar Zeeuws-Vlaanderen een vertrouwen laat zien van 56 procent, is dat percentage voor Tholen 68. Ook het vertrouwen in de gemeentebesturen verschilt tussen de regio's; dit is het kleinst op Schouwen-Duiveland (44 procent) en het grootst op Tholen (64 procent). Vertrouwen in rechters en politie verschilt niet erg tussen regio's: voor de politie ligt die altijd boven de 75 procent en voor rechters boven de 70 procent.

De verbondenheid met de Provincie Zeeland is over het algemeen groot, maar ook hier vinden we regionale verschillen. Deze is in Zeeuws-Vlaanderen het kleinst met 60 procent en in Walcheren het grootst met 74 procent. Verbondenheid met de eigen wijk/ kern of gemeente verschilt niet (veel) tussen regio's: over het algemeen ligt deze rond of boven de 55 procent. Wel zien we dat in stedelijke wijken de ervaren verbondenheid met de eigen wijk of kern lager is dan in niet-stedelijke wijken.

Conclusies: Veel vertrouwen in anderen, middelmatig vertrouwen in instituties

Participatie en vertrouwen vormen de basis voor sociale samenhang en een leefbare regio. In het onderzoek *Leven in Zeeland* is nagegaan *in welke mate de inwoners van Zeeland actief meedoen in de samenleving en zich verbonden voelen met de wijk, gemeente of provincie*. Concluderend kan worden gesteld dat een groot deel van de Zeeuwen sociaal actief is in allerlei netwerken. Er is regelmatig contact met familie, vrienden en/of burens, men is lid van verenigingen en doet vrijwilligerswerk, verricht mantelzorg en helpt de leefomgeving te verbeteren. Het aandeel maatschappelijk actieve Zeeuwen is vergelijkbaar met het landelijke beeld.

Sociale netwerken ontvouwen zich in Zeeland vaak rondom een kerkelijke gemeenschap. Zo valt in het bijzonder de gereformeerde gemeenschap op, waarin lidmaatschap van verenigingen, vrijwilligerswerk, alsook vertrouwen in instituties dezelfde positieve richting uitwijzen. De samenstelling van de Zeeuwse bevolking speelt hierbij zeker een rol. Verder zien we dat mensen zonder betaald werk (los van studenten en gepensioneerden) wat vaker langs de Zeeuwse zijlijn staan en niet overal aan mee willen of kunnen doen: zij hebben minder sociale contacten, ervaren een lagere verbondenheid in de eigen wijk of kern, zijn minder vaak lid van een vereniging en hebben doorgaans minder vertrouwen in anderen en in instituties. In het kader van een inclusieve samenleving is dit een aandachtspunt voor beleid.

De sociale aspecten in de woonbuurt ('sociale cohesie') worden door de meeste Zeeuwen goed beoordeeld. Er zijn wel verschillen tussen gemeenten; zo is de sociale cohesie in Veere het grootst. Dit is tevens de Zeeuwse gemeente met het grootste aandeel vrijwilligers en verenigingsleden en waar inwoners het meeste vertrouwen in anderen hebben. Deze sociale cohesie is relatief het laagst in de vier stedelijke gemeenten. Daarmee loopt Zeeland niet uit de pas: het is een landelijk beeld dat cohesie in niet-stedelijke gebieden hoger is.

De inwoners voelen zich Zeeuw en zijn trots op hun provincie. Echter, de verbondenheid met de *directe leefomgeving* (kern of wijk) is duidelijk wat minder groot, met name in stedelijk gebied. Het vertrouwen in instituties is middelmatig: met name het vertrouwen in de Tweede Kamer is laag. Dit kan samenhangen met het afblazen van de komst van de Marinierskazerne¹¹ en de discussie rondom de compensatie. Nagegaan moet worden wat kan worden gedaan om het vertrouwen en de verbondenheid te verhogen.

Het laatste aandachtspunt in dit venster is het lagere vertrouwen in het provinciebestuur en een lagere verbondenheid met Zeeland, die in Zeeuws-Vlaanderen (ten opzichte van de rest van Zeeland) wordt ervaren. In de Regiodeal '*Zeeuwen zelf aan zet*' (Zeeuws-Vlaanderen) is het geringe vertrouwen in de overheid, alsook de lage participatiegraad een belangrijk aandachtspunt voor de regionale ontwikkeling.

---

¹¹ Dat valt buiten het bestek van het onderzoek Leven in Zeeland.

¹² Wij hebben niet onderzocht hoe de Zeeuwen denken over het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel. Bij het ter perse gaan van dit venster was inmiddels duidelijk dat de keuze voor het tolvrij maken niet voor 2030 verwacht wordt.

Daar komt nog bij dat Zeeuws-Vlaanderen de enige regio in Nederland is waar de ontsluiting met andere regio's achter een betaalslot zit: de Westerscheldetunnel¹². Regionale ontwikkeling is er wel degelijk, zoals grensoverschrijdende samenwerking op de arbeids- en woningmarkt, en de bouw van de nieuwe sluis bij Terneuzen. De grootste van Europa.

Portret

Ahmad | 22 jaar | Tholen

Inmiddels woon ik zes jaar in Nederland. Ik ben opgegroeid in Syrië, maar ben gevlucht vanwege de oorlog. Op dit moment doe ik vwo op VAVO omdat ik graag Tandheelkunde wil studeren in Amsterdam. Voor veel mensen is VAVO een tweede kans als je bent gezakt, maar voor mij is het de eerste kans.

Ik zit er nu vier jaar op school: eerst deed ik mavo, toen havo en nu vwo. Dat is voor mij de snelste route om naar de universiteit te gaan. Door de oorlog heb ik al tijd verloren dus nu wil ik stappen maken. Vorig jaar was ik al toegelaten voor Tandheelkunde, maar zakte ik voor vwo. Daar baalde ik heel erg van. Dit jaar moet ik alles opnieuw doen. Het is dit jaar wel moeilijker om de motivatie vast te houden door de klap van het zakken. Voor vwo hoef ik gelukkig nog maar twee vakken te doen dus het is een stuk makkelijker.

Eerst heb ik in Poortvliet gewoond bij mijn tante toen ik net in Nederland was. Dat was echt een stuk kleiner dan Tholen, er was veel minder te doen. In Tholen woon ik nu vier of vijf jaar samen met mijn moeder en zusje. We wonen in een prima buurt.

Portret

Ahmad | 22 jaar | Tholen

Ik merk dat er veel solidariteit is onderling, een soort sociale controle. Maar het is sociale controle op een positieve manier, om de buurt veilig te houden. Het contact tussen ons en de burens is wat lastig: mijn moeder spreekt weinig Nederlands en ik heb het zelf heel druk. De burens onderling hebben wel contact via praatjes op straat.

Toen ik had besloten om Tandheelkunde te gaan doen, ging ik me verdiepen in de toelatingseisen. Eén van die eisen is vrijwilligerswerk te doen. Het was in eerste instantie puur voor de universiteit dat ik aan vrijwilligerswerk wilde beginnen. Dus ik ging rondkijken wat ik allemaal kon doen. Eerst heb ik contact gezocht met de gemeente omdat ik een oproep had gezien om 'maatje' te worden. Ik werd toen aan een oudere vrouw gekoppeld die eenzaam is en daar kom ik dan een of twee keer per week om te kletsen. Ze heeft wel kleinkinderen, maar die komen niet regelmatig over de vloer. Dat doe ik nu anderhalf jaar. In de tussentijd is er ook een Syrische oudere man die ik af en toe help met administratie en dingen regelen. Hij is hier nu vier jaar en krijgt daarom geen hulp meer vanuit het spreekuur van de gemeente.

Het is wel grappig: eerst deed ik het puur voor de universiteit en later begon ik het vrijwilligerswerk leuk te vinden. Sinds een week help ik bij het spreekuur van de gemeente Tholen voor nieuwe migranten die vragen hebben over van alles en nog wat. Meestal spreken ze Arabisch en kan ik ze dus goed helpen. Ik ondersteun ze door bijvoorbeeld de Belastingdienst te bellen en een betalingsregeling af te sluiten als dat nodig is.

Het verschilt heel erg hoeveel uur ik per week vrijwilligerswerk doe. Voor het spreekuur sta ik altijd op donderdag en vrijdag op, maar we plannen dan maximaal twee afspraken van anderhalf uur. Al loopt dat soms ook flink uit. Daarnaast heb ik ook een bijbaantje, dus het is puzzelen. Ik heb door de jaren heen al verschillende bijbaantjes gehad: pizza bezorgen, orders picken, in de coronateteststraat en nu bij parkeerbeheer. Ik werk altijd naast school en het vrijwilligerswerk. Het zijn volle weken, maar ik houd ervan. Als ik stilsta ga ik nadenken en dan krijg ik hoofdpijn. Dat wil ik niet dus ik hou ervan om bezig te zijn. Vrijwilligerswerk zou ik niet zo snel laten vallen. Het is nog steeds goed voor mijn toelating aan de universiteit, maar

daarnaast blijf ik het ook gewoon leuk vinden en geeft het voldoening.

Door wat ik heb meegemaakt heb ik misschien een andere mentaliteit dan leeftijdsgenoten. Eigenlijk snap ik jongeren wel dat ze andere prioriteiten hebben, maar het is goed om ook om je heen te kijken. Ik zou het andere jongeren wel aanraden om te informeren naar vrijwilligerswerk. Het is niet dat je er alles voor moet laten. Uitgaan en vrienden zien doe ik ook nog. Het is een kwestie van plannen.

Na mijn opleiding wil ik graag terugkomen naar Tholen en hier een praktijk starten. Het heeft wel even geduurd, maar nu waardeer ik deze omgeving. Ik heb al vaak moeten verhuizen in mijn leven, dus nu ik het hier stabiel heb, wil ik dat graag zo houden. Op het gebied van vrijwilligerswerk: dat blijft nodig zolang er mensen zijn die hulp nodig hebben in de samenleving. En dat is afhankelijk van wat er gebeurt in Nederland, maar ook in de hele wereld.

Referenties

CBS (2021, december). *Regionale Monitor Brede Welvaart*. Centraal Bureau voor de Statistiek.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart>

CBS (2020, juni). *Elkaar aanspreken op onwenselijk gedrag meer op platteland dan in stad*. Centraal Bureau voor de Statistiek.

https://www.cbs.nl/item?sc_itemid=4d34fa08-2195-412b-a84d-8cc4e48b4f31&sc_lang=nl-nl#69f7f0a9-f517-46b1-84a8-a991268604d9

CBS (2016, maart). *Stedelingen geven leefbaarheid buurt lager cijfer*. Centraal Bureau voor de Statistiek.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/09/stedelingen-geven-leefbaarheid-buurt-lager-cijfer>

Ministerie van SZW (2016, maart). *Perspectief op de onderkant van de arbeidsmarkt*. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

<https://www.uwv.nl/overuwv/Images/Perspectieven%20op%20de%20onderkant%20van%20de%20arbeidsmarkt.pdf>

Schmeets, H. (2018, september) *Participatie op de kaart*. Centraal Bureau voor de Statistiek.

https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2018/38/2018st21-participatie-op-de-kaart.pdf

